

Patiënten informatie

Brachytherapie bij prostaatkanker

Centrum voor oncologie
Radiotherapie

Inhoud

Inhoud.....	3
Inleiding	4
Wat is brachytherapie?	4
Hoe verloopt de behandeling?	4
Bijwerkingen.....	6
Moeilijkheden bij de stoelgang.....	6
Moeilijkheden bij het plassen	6
Impotentie.....	7
Regels en richtlijnen na de bestraling.....	8
Controles na de behandeling	9
Tot slot.....	10
Wie contacteren bij vragen / problemen?	10
Persoonlijke notities / vragen	11

AZ Turnhout heeft deze informatiefolder met de grootste zorg opgemaakt. De inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Hij vervangt de raadpleging bij je zorgverlener niet. Mocht deze folder vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden bevatten dan zijn AZ Turnhout, personeel en artsen hiervoor niet aansprakelijk.

Inleiding

Deze brochure biedt u de nodige informatie over brachytherapie bij prostaatkanker.

Het is onmogelijk om in deze brochure alle details voor elke individuele situatie te beschrijven. Aarzel daarom niet om zo nodig bijkomende vragen te stellen aan uw arts of aan een verpleegkundige.

Wat is brachytherapie?

Wanneer prostaatkanker wordt vastgesteld, is het belangrijk om het stadium van de ziekte te achterhalen. Om te weten of we de ziekte kunnen behandelen met brachytherapie, is het belangrijk om te weten of de kanker beperkt is gebleven tot de prostaat zelf of dat de tumor al is doorgegroeid door het prostaatkapsel. Het is belangrijk om te weten of de tumor uitgezaaid of gemetastaseerd is.

Wanneer u in aanmerking komt voor brachytherapie dan wil dat zeggen dat het stadium van uw ziekte beperkt is gebleven tot de prostaat.

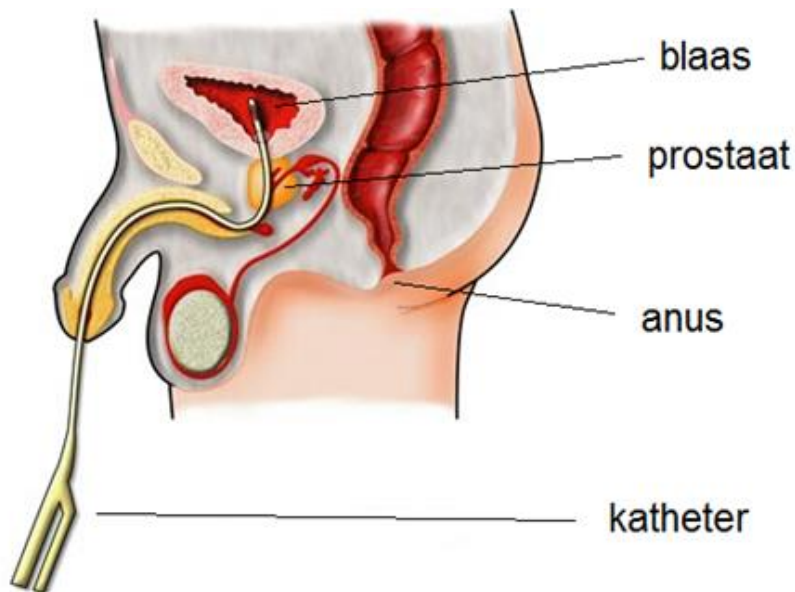
Bij een volgende onderzoek meten we de grootte van de prostaat aan de hand van een echografie. Deze echografie gebeurt transrectaal (via de aars) met een dunne echosonde. Wanneer het prostaatvolume niet meer dan 50 ml omvat, komt u in aanmerking voor een behandeling met brachytherapie. Wanneer het prostaatvolume groter is, dan kunnen we de naalden niet goed plaatsen en bestaat er een grotere kans op complicaties.

De radiotherapeut bespreekt met u de brachytherapie.

Hoe verloopt de behandeling?

De behandeling vindt plaats in de operatiezaal en gebeurt onder volledige narcose (verdooving). De behandeling duurt ongeveer anderhalf uur.

U ligt op de rug met de benen gespreid in beensteunen. Vervolgens brengen we een buisje (een blaaskatheter) in de urineblaas en kleven we het scrotum (of balzak) met een pleister naar boven zodat het operatieveld goed zichtbaar is.

Na ontsmetting van de huid tussen de balzak en de anus, brengen we een echografiesonde langs de anus in. Zo ziet de arts de prostaat op een beeldscherm. Rond de ingebrachte blaaskatheter zit een ballonnetje dat ervoor zorgt dat de katheter in de blaas blijft zitten. Het ballonnetje is goed te zien op het scherm en duidt het gebied van de blaasuitgang aan, daar waar de prostaat begint.

Vervolgens brengt de arts holle naaldjes via de huid in de prostaat. Het aantal naalden is afhankelijk van het prostaatvolume en kan variëren van 15 tot 30 naalden. Via deze naalden schuift de arts radioactieve bronnetjes of zaadjes naar binnen. Afhankelijk van de grootte en de vorm van de prostaat, brengen we per naald 2 tot 6 bronnetjes in. In totaal plaatsen we tussen de 40 tot 100 radioactieve zaadjes in de prostaat. Nadien verwijderen we de naalden weer.

Meteen na de behandeling maken we een röntgenfoto van de onderbuik om te controleren of alle bronnetjes in de prostaat aanwezig zijn.

Om infecties te voorkomen, krijgt u tijdens de behandeling antibiotica toegediend. Na de behandeling blijft u ongeveer nog 24 uur in het ziekenhuis. De ochtend na de ingreep maken we een CT-scan om de positie van de zaadjes in de prostaat te bekijken.

We raden aan om de eerste dagen na de ingreep geen zware arbeid te verrichten. Ook persen bij de ontlasting moet u zoveel mogelijk vermijden.

Na ongeveer 2 weken mag u weer fietsen.

Bijwerkingen

De eerste weken na de behandeling kunt u onder de huid achter de balzak (waar de naalden zijn ingebracht) een bloeditstorting hebben. Die verdwijnt vanzelf.

Moeilijkheden bij de stoelgang

De bestraling prikkelt de darmwand. Hierdoor kan uw stoelgang veranderen. Dit ongemak kan ontstaan 2 à 3 weken na de brachytherapie, en kan gepaard gaan met slijmvorming in de darm en slijmverlies bij de ontlasting.

Zodra de straling na 6 maanden is uitgedoofd, herstelt de darmwand zich en wordt uw stoelgang weer normaal. Zeer zelden ontstaat er op lange termijn een stralingszweer of ontsteking van de darmwand wat gepaard kan gaan met bloedverlies bij de stoelgang.

Adviezen om dit ongemak te beperken:

- Eet geen sterk gekruide maaltijden.
- Drink geen alcohol.
- Drink voldoende water, minstens 2 liter per dag.
- Eet voedingsmiddelen die ervoor zorgen dat de stoelgang zacht blijft.

Moeilijkheden bij het plassen

De ongemakken die u kunt ondervinden, zijn:

- Blaasontsteking.
- Pijn tijdens het plassen.
- Gevoel van een volle blaas.
- Vaak en dringend moeten plassen (ook 's nachts).
- Bloed bij de urine.

Deze ongemakken kunnen optreden tijdens de eerste maanden na de ingreep en verdwijnen weer spontaan na het einde van de bestralingsperiode. Bij sommige patiënten blijft de verhoogde plasdrang ook op langere termijn aanwezig. Wanneer u deze ongemakken ondervindt dan raadpleegt u best uw arts.

De eerste weken na de ingreep is het mogelijk dat uw urine rood kleurt. Dat wil zeggen dat er bloed aanwezig is in de urine. Dit verdwijnt vanzelf. Het is wel belangrijk dat u voldoende drinkt zodat u de bloederige urine uit plast en zodat u de blaas goed spoelt.

Soms is het nodig om de blaas met behulp van een katheter leeg te maken. We brengen de katheter dan via de buikwand ter hoogte van de onderbuik in. Zo vermijden we dat de katheter doorheen de radioactief geladen prostaat moet.

Urine-incontinentie (ongewild de urine niet kunnen ophouden) komt na deze behandeling eigenlijk niet voor.

Adviezen om dit ongemak te beperken

- Drink voldoende water, minstens 2 liter per dag.
- Beperk het gebruik van tabak, koffie, alcohol, thee en sterk gekruide maaltijden.
- Probeer regelmatig te plassen (om de 2 à 3 uur).

Impotentie

De bestraling veroorzaakt geen plotse erectiestoornissen. Op lange termijn kan het wel voorkomen dat de erectie onvoldoende wordt voor seksuele betrekkingen. In dit geval helpt een behandeling met geneesmiddelen zoals Viagra®.

In het begin kan de zaadlozing pijnlijk zijn, op termijn zal de zaadlozing droger zijn.

Algemeen advies

- Praat hierover met uw partner.
- Vraag advies aan uw arts.

Regels en richtlijnen na de bestraling

Brachytherapie is een zeer plaatselijke bestraling op de plaats van de tumor. We dienen lokaal in de prostaat een hoge dosis toe die gedurende een lange tijd werkt.

Wij geven u hierbij een aantal instructies maar u hoeft zich over deze bestraling geen zorgen te maken. De radioactieve zaadjes zijn Jodium-125 bronnetjes die zo'n lage energie hebben dat de straling buiten het lichaam uiterst klein is. De dosis die nodig is om de kanker te behandelen zal vooral in de prostaat blijven. Bovendien zal de stralingsdosis elke 2 maanden spontaan halveren en zal de radioactiviteit in de zaadjes uiteindelijk uitdoven.

De instructies die u hier krijgt, gelden dan ook maar voor een beperkte tijd. Wanneer de radioactiviteit in de zaadjes volledig is verdwenen, hoeft u met deze instructies geen rekening meer te houden.

Regel van afstand te houden tot personen in uw omgeving:

Hoe groter de afstand is tussen u en een ander persoon, hoe lager de intensiteit van de straling is. De intensiteit van de straling neemt af naarmate de afstand groter wordt:

- **een 2 maal zo grote afstand geeft een $2 \times 2 = 4$ keer zo lage intensiteit.**
- **een 3 maal zo grote afstand geeft een $3 \times 3 = 9$ keer zo lage intensiteit.**

Omdat kinderen en zwangere vrouwen meer kwetsbaar zijn wanneer er straling in de omgeving is, geven wij u deze instructies voor wanneer u met hen in contact zou komen:

- Wanneer de afstand minder is dan 1 meter, dan moet het contact met andere personen, zeker met zwangere vrouwen en kinderen, beperkt blijven tot maximum 5 minuten per dag.
- Wanneer de afstand groter is dan 1 meter, is er geen enkele beperking. Het is dan geen enkel probleem om een langere tijd met zwangere vrouwen en kinderen in dezelfde ruimte door te brengen.
- De arts toont u hoe de zaadjes die in uw lichaam zijn ingebracht eruitzien. De mogelijkheid bestaat dat u zo'n zaadje verliest ook al is de kans klein. We vragen u toch om telkens de urine goed te controleren. Als u tijdens de eerste 4 weken na de ingreep seks heeft, gebruik dan zeker een condoom en inspecteer dan nadien.

- Mocht u een verlies van een zaadje opmerken, dan noteert u dat zorgvuldig (één of meerdere zaadjes, verloren op datum van ...) en meldt u het tijdens de volgende raadpleging. Het zaadje mag u in het toilet doorspoelen.

Bij ontslag uit het ziekenhuis krijgt u een 'attest van implantatie'. Houd dit attest steeds bij u en leg het voor als u een andere arts raadpleegt.

Wanneer een andere arts u binnen twee jaar na de ingreep behandelt, dan vragen we u om hem of haar van de aanwezigheid van het radioactieve materiaal op de hoogte te brengen. Dit is zelfs levenslang nodig als u een dikke darm onderzoek of behandeling ondergaat.

Als u zou overlijden in de periode binnen de 6 maanden na de implantatie en er wordt een crematie overwogen, dan kan dit bijkomende maatregelen van stralingsbescherming vereisen, vooral naar de werknemers van het crematorium toe. Daarom is het belangrijk dat uw familie de arts die het overlijdensattest opmaakt hierop wijst zodat hij of zij dit op het overlijdensattest kan aanduiden. Daardoor weet het crematorium dat zij een aparte procedure moeten volgen.

Controles na de behandeling

De controles vinden plaats bij de radiotherapeut en de uroloog. De eerste controle gebeurt altijd door de radiotherapeut.

De radiotherapeut vraagt naar eventuele plas- of darmklachten, maakt een CT-scan van de onderbuik en een röntgenfoto van de longen. Daarmee wil hij of zij nagaan of er een zaadje verplaatst is en eventueel in de longen is terechtgekomen. Als dat het geval is, hoeft u zich daarover geen zorgen te maken.

De volgende controle plannen we 3 maanden na de behandeling. Als er geen klachten zijn, meten we enkel het PSA-gehalte (Prostaat Specifiek Antigeen) in het bloed. Indien nodig, breiden we de controle uit met een echografie. Het is wel zo dat de beelden bij een echografie na brachytherapie, moeilijk te interpreteren zijn. De bronnetjes geven namelijk allerlei slagschaduwen op het beeld. Dit komt omdat de bronnetjes omhuld zijn door titanium.

Tot slot

In de folder 'Sociale voorzieningen' vindt u nuttige informatie over eventuele tussenkomsten bij uw ziekte, over gespreksgroepen en andere vormen van psychosociale zorg.

Onze sociaal verpleegkundigen staan steeds voor u klaar om te luisteren en om uw vragen te beantwoorden. U kunt hen bereiken via de dienst patiënten begeleiding.

(014 40 68 35).

Wie contacteren bij vragen / problemen?

Heeft u nog vragen, dan kunt u terecht bij uw huisarts. Heeft u specifieke vragen over de brachytherapie, dan kunt u rechtstreeks telefonisch contact opnemen met het secretariaat van polikliniek oncologie op campus Sint-Elisabeth.

(Polikliniek oncologie   014 40 69 02

Persoonlijke notities / vragen

Eventuele vragen of opmerkingen kunt u hier noteren.
Zo heeft u ze altijd bij de hand bij een gesprek met de arts of met een verpleegkundige.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AZ Turnhout vzw
www.azturnhout.be
info@azturnhout.be

Blijf op de hoogte via www.facebook.com/azturnhout

Campus Sint-Jozef
Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout
014 40 60 11

Campus Sint-Elisabeth
Rubensstraat 166
2300 Turnhout
014 40 60 11